

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

9 Vtrum in iuramento fieri possit dispensatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

supra ipsum. Accedit præterea, & alia excellentia voti, quam ar. 1. diximus iuramentum antecellere. Nam licet tam obseruatio iuramenti, quam voti, pertineat ad religionem, tamen votum suam etiam materiam facit actum religionis. Dum enim elemosynam voues, illam in Deum per religionem refert, & ideo ipsa elemosynæ erogatio est imperatus actus religionis, materia autem iuramenti minimè. Imò reuerentia iuramenti ordinatur ad confirmandam veritatem promissi. Et ideo promissum illud non refertur in Deum, sed in hominem, ob idque votum interius pertinet ad religionem, quam iuramentum, tamen si seruare quoque iuramentum sit religionis officium, quia est reuerentiam facere Deo. Sed nihilominus consilium est vt supra diximus, vouere, non autem iurare sine necessitate. Atque adeò ex hac parte peius est votum defringere, quam iuramentum. Conclusio autem hæc quantum ad naturam rei attinet, intelligenda est. Nam posset ratione grauitatis materiæ, vel aliud de eousque augeri scelus peritij, vt sceleratus esset, qui fractio voti. Equis enim ambigat enorminus esse crimen iuramentum frangere soluendi homini decem millia aureorum, quæ constante iustitia illi debebat, quam fractio illius voti, quo quis elemosinam decem nummorum Deo vouerit. Cæteris ergo partibus, intelligendum est aut paulò plus aucta iuramentum materia. Hæsitabit quis forsàn circa illud verbum D. Thom. Infidelitas irreuerentiã continet. Nam inter homines adeò videtur diuersa vitia, vt vtrumque possit sine altero existere. Responderetur autem bifariam. Primum, quod inter herum & subditum neutiquam infidelitas absque irreuerentia esse potest, tamen si e conuerso irreuerentia interuenire valeat aliqua præter infidelitatem. Et de infidelitate hæc loquitur propriè S. Thom. Secundò autem responderetur, quod etiam infidelitas inter pares, & domini ad seruum, licet videatur irreuerentiam non includere, nihilominus infidelis omnis sceleratus quodammodo est despector alterius. Quare & dominus cum infidelis est seruo, illum contemnit & quadam tenus irreueretur. Idem que accedit inter pares, quapropter omnis infidelitas speciem quandam irreuerentiæ continet.

Argumenta D. Tho. facillima sunt. Primum est, votum est simplex promissio, iuramentum autem diuinum testimonium promissioni adhibet, est ergo præstantius. Respondetur, quod licet hæc parte videatur iuramentum excellentius, votum tamen plus ex parte obiecti excellit, quia fit Deo. Secundum, votum nonnunquam Deo factum iuramento confirmatur: id autem per quod aliud confirmatur, robustius videtur, & fortius. Respondetur, & est notanda responsio, quod iuramentum non adhibetur voto, eò quod sit fortius per se vinculum, sed quia est aliud vinculum. Et ideo licet sit minus, additum tamen alteri implicatiorem facit nexum. Tertium, obligatio voti immanat ex deliberatione humana vouentis. obligatio verò iuramenti ex diuina veritate quæ assertur in testimonium, ergo est fortior. Respondetur, quod quamuis obligatio voti pendeat humana deliberatione vouentis, & ex illa sola parte non habeat tantã vim quam iuramentum, tamen quia per deliberatam voluntatem promissio fit Deo, ex parte diuine maiestatis, cui maxima debetur fides, nascitur votum maius robur, quam iuramentum ex diuina reuerentia.

1. Argu. S. Tho.

Argu. 2.

Argu. 3.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in iuramento fieri possit dispensatio.

Decisioni de obligatione iuramenti annexa est inquisitio de eius dispensatione vtrum licet sit obligatorium, possit tamen eius obligatio per dispensationem extingui. Et responderetur vnica conclusione affirmatiua in iuramento cadit dispensatio. Probatur primo per locũ à maiori: Voti vinculum vt proximè dictum est, arctius est, quam iuramenti, super illo autem potest dispensatio fieri, ergo & super isto. Secundò autem adhibetur ratio altera explicatior: Necessitas dispensationes, vt de uoto in superiori libro dicebamus, inde emergit, quod contingit officium aliquod uniuersaliter consideratum esse licitum, vtile & honestum, secundum autem particularem euentum, vel in honestum reperti vel nociuum, atque adeo tunc neque legis

Conclu. sicuti moderatio.

Dubiũ.

gis neque voti, debet esse materia, ut si q. pergrinationem vouit, quæ post obitulum est alteri officio, quod ille ad maiorem Dei gloriam & ecclesiam maius cõmodum potest exhibere, hoc autem ipsum v. si venire potest in iuro, nam si id quod quis iurauit, sit postea in honestum, repugnat iustitiam, & si sit nocuum, repugnat iudicio, ergo pariter in iuramento locũ habet dispensatio. Materia hæc illis consulis, quæ de voti dispensatione superiori libro disputauimus, facile patet. Sũt nihilominus inter votum & iuramentum duo aduertenda discrimina, quibus res fit aptior. Differunt. n. tum ex parte obiecti, quod votum fit soli Deo, iuramentum uerò fieri potest homini, tum ex parte materiae, quod propria materia voti est opus supererogationis, quod superiori libro de clarauimus, materia autem iuramenti cuiuscunq; opus uirtutis, ut ius suum unicuique seruare, & c. Ex his pullulant duæ aliæ differentia in dispensationibus meditando. Prior quantum ad illos, qui dispensare possunt. Enim uerò quamuis Papa dispensare valeat in voto, quod est maius, non tamen in iuramento, quod est minus. Haud enim relaxare potest iuramentum quod homo homini præstitit id soluendi quod ei debebat. Et hoc neq; accidit ex minore facultate Papæ neque ex dignitate iuramenti, sed ex natura contractus qui iuramento cõfirmatur. Enim uerò quia est vicarius Dei potest votum, quod Deo fit, in id quod ei gratius est commutare. At quoniam facultatem non hêt tollendi alteri quod suum est, nequit ei iniuriam inferre, cui præstitum est iuramentum illud relaxando. Et vice versa, quamuis priuatus homo in voto, quod Deo fit, dispensare nequeat, quia non est eius vicarius, ille tamen cui iuramentum præstitum fuit, potest illud relaxare, non quod cumulatorẽ habeat facultatem, quam Papa, sed quod est dñs bonorum suorum, & ideo sicut potest illam donare, sic & iuramentum sibi exhibitum remittere. Quare illa uon est dispensatio, sed remissio donationisq; debiti. Secunda differentia ex parte materis, est quod in commutatione dispensationeque votorum ad id tantum atendi debet, quod Deo sit magis placitum, in iuramenti autem relaxandis cauenda est iniuria, ne fiat tertiæ personæ. Atqui per has easdem re-

gula de irritatione censendum. Postea quidem pater irritate votum filij citra legitimam ætatem, & maritus votum uxoris. Ac perinde omne iuramentum quod spociem habet voti, ut si vxor iurasset peregrinationem, aut ieiunium, & pariter si filius ante quartum decimum annum ingressum iuraret religionis. At uero in illa iuramenta, quæ sunt homini, sicut cuius utiq; præiudicio relaxari nequeat, non habet paterfamilias tam liberam potestatem. Et sic intelligitur lex Numeri 30. ubi æqua facultas marito conceditur ad relaxandum tam iuramentum quam votum uxoris, & patri ad relaxandum tam iuramentum, quam votum filij. Idem quoque in re canonico habetur ex concilio Elibertano. 22. quæst. 5. cano. pueri, sed habenda est ratio contractus iuramento confirmati. Quando enim pater, aut maritus irritate potest suorum contractum tunc filius, & vxor nexu iuramenti soluantur, quia tollitur eius materia. Si autem contractus illum nequit irritare, tunc neque iuramentum. Ob id quæ quandoque consultius erit ut huiusmodi iuramentorum dispensatio, & relaxatio ab ecclesiæ prælati dispensentur. Ex his duæ regule dispensandi in iuramento colliguntur. Prima, quod hominis præiudicio cessante, nempe tertiæ personæ, Papa, ut in omni uoto potest rationabili causa dispensare, ita & in omni iuramento, quippe quod, ut dictum est, minoris est uinculi. Secunda ad discernendum, quænam iuramenta solus Papa relaxare possit, quæ uero Episcopi, ad id competendi sunt oculi, utrum si esset uota, solus Papa, an uero Episcopi possent illa remittere. Exempli gratia, in tribus uotis nempe religionis, castitatis, & Hierosolymitanæ peregrinationis, solus Papa dispensare potest. Fit ergo consequens, ut in similibus iuramentis eorundem trium religionum ad solũ ipsum dispensare pertineat. At quia in alijs omnibus uotis, nempe aliorum peregrinationum, ieiuniorum, & c. Item non ludendi, aut non uenandi, & c. Episcopi dispensare possunt, ut in similibus iuramentis fortiori ratione idem Episcopi dispensandi facultate fungantur. Primum argumentum S. Thomæ est, ut id promissorium ueritatis requiritur, cum necmine tamen dispensari potest, ut contra ueritatem

Duo discrimina inter votũ & iuramentum.

Duæ alia differentia.

SOTO
de Iure
Legibus
III
13

veritate de presentibus, vel præteritis asserendo iure, ergo neque ullus potest dispensare super iuramento, quod quis de futuro fecit. Respondet D. Th. illationem nullam esse. Quando enim super iuramento promissorio dispensatur, non est tendit dispensatio, ut qui iuravit, contra iuramentum faciat, ut si manente iuramenti vinculo faciat contra. Et in hoc patet est promissorium assertorio. Nam sicut ius diuinum est, ut nemo asserendo falsum iuret, ita ut quod iurando promissit, obliuiscatur, si adinat a iij commites, præceptum autem diuinum non est dispensabile. Sed effectus dispensationis est, ut id quod sub iuramento cadebat, sub illo amplius non cadat. Ut si quis iuravit ieiunium, quod postea obliuisculum est vberioris virtutis, sicuti de voto dictum est. Materia autem assertoria, quæ est præterita, aut præsens veritas postquam iuratum est, non est mutabilis: nam ad præterita non est potentia, & ideo dispensatio in illa fieri non potest: id dispensare autem in ipso actu iurandi, videlicet ut iures falsum, esset contra præceptum diuinum. Materia autem promissoria, quia est de futuro, variari potest: ut quæuis fuerit prius idonea, quæ sub iuramento promitteretur, fiat postea inidonea, ut impleatur, atque in hoc dispensationis ratio consistit. Secundum argumentum est, iuramentum in eius commodum fit, cui præstat: ille autem non videtur tale iuramentum relaxare posse: ergo multo minus Papa, vel alius, cui nihil iuramentum interest. Responso est bifariam quempiam posse alteri rem aliquam iurare. Vno modo, quando illi id pollicetur quod est ei utile: cui adeo iuramentum illud interest. Et ideo à tali iuramento potest ille iuramentum absolueri: quia potest ius, quod habet alteri remittere. Alio modo, quando quis alteri id iurando promittit quod ad diuinum attinet honoris: quæ sunt opera pietatis & religionis: ut religionem intrare, eleemosinam erogare, &c. Et tunc, inquit, ille, cui fit promissio non potest iuramentum absolueri: quoniam iurationes huiusmodi non fiunt proprie homini, sed Deo. Nisi forsitan promissio conditionalis esset, ab illo homine dependens, cui fit. Ut si quis alteri ingressum religionis iuraret, si illi expedire videretur. Est ergo solutio præsens discretè obseruanda, ut intelligamus non omnem

promissionem quæ verbo fit homini, re vera illi duntaxat fieri. Posset enim ignarus facile deceptus credens quidquid iurat amico in eius facultate esse, illud remittere: cum tamen regula sit fallax, sed ad materiam respiciendum est. Quando enim quis amico pecuniam daturum se iurat, vel aliud eius commodum facturum, id verum est: quando vero id quod promittitur, materia religionis est, aut pietatis, materia ipsa sua natura ostendit speciem habere voti, quæ Deo fit. Ut si ingressum religionis, ieiunium, peregrinationem, seruitium hospitalis, & similia iures. Quod si contra a iugas, sequeretur quod si ego amico iurarem pondus auri in dotem suæ filie elargiri, non posset ille mihi remittere, sicut si absolute illud iurarem. Nam dotare virginem videtur opus eleemosinæ, ac iubeat pietatis atque ad eum esse votum, hoc autem videtur durum. Respondetur quod huiusmodi promissiones sunt ancipites: & ideo videndum est, quo animo fiant. Etenim si promissio fit homini in gratiam ipsius humano more, iure potest ab illo amico relaxari: sicut ipsa puella idem sibi præstitum iuramentum posset remittere. Si vero promissio fit intuitu pietatis, & religionis, naturam iam induit voti, quod ab homine relaxari non potest. Pariter si iurasti pauperi ipsum alere, speculandum est, quo animo id fecisti, videlicet an animo id Deo vouendi, an solo proposito te illi pauperi obligandi. Priorem obligationem relaxare ille nequit, potest autem posteriorem. In alijs vero materijs profectio res est dubia: ut si iurasti amico non ludere, aut non venari: si n. animum habuisti illi tantum promissionem facere, illi que te duntaxat obligare, ille tibi potest remittere: secus, si per viam religionis id fecisti. Itaque quotiescunque huiusmodi iuramenta speciem habent voti, licet facta sint altero mouente homine, & ut illi rem faceret gratiam relaxatio pertinet ad Episcopum, vel Papam, secundum qualitatem materiæ. Et ideo quando absolute fiunt, ita ut quis fecit, discretè nequeat, quem animum habuerit censenda sunt, propter naturam materiæ, vota iuramento firmata. Tertio argumentatur S. Thomas, & eos explorat qui dispensare possunt, & dispensandi causas. Et est eiu modi. Episcopus potest dispensare in votis vulgaribus, exceptis tribus soli Papæ referatis: Soto, de Iust. & iu. C. c. ergo

Argu-

Tertium arg.

Secundum arg.

Notandum solutio:

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ergo eadem ratione posset in iuramentis: quod tamē videtur esse contra iura, que iuramentorum relaxationes Papæ videntur remittere: vt ca. verum extra de iureiur. **Q**uestio ergo est, vtum par sit facultas dispensandi in iuramentis & in votis? Respondet autem qua uor membris. Primū est quod vbi iuramentum sit, aut de re illicita aut de impedimento maioris boni, multa opus est dispensatione, sed prius nullatenus est seruandum, posterius verò, licet seruari possit, consultius tamen est vt non seruetur. Secundum membrum est, quod vbi iuramentum ambiguitatem habet, licitum ne sit, aut conduens, aut nocuum, seu simpliciter in genere, seu in tali casu, tunc Episcopus dispensare potest. Subintelligitur tamen tribus illis exceptis, scilicet religionis, perpetuæ castitatis, & peregrinationis Hierosolymitanæ. Tertium membrum est, quod vbi iuramentum manifestum est esse licitum vtile & honestum, non videtur locum habere dispensatio, nisi aliquid melius occurrat in commune bonum conferens. Et hoc, inquit ad potestatem Papæ pertinere videtur. Quartum assertum est, ad vnumquēque pertinere irritare iuramentum quod à sibi subdito factum est, circa ea quæ eius potestati subduntur: vt pater irritare potest iuramentum puellæ, & vir vxoris: vt habetur Num. 30. quod iā supra expolitū est. Quartum vero membrum non nihil habet ambiguitatis. Haud enim vt hic D. Tho iuramenta distinguere, in quibus solus Papa dispensare potest, & in quibus potest Episcopus ex natura materiæ, sicut in votis, vt scilicet referuntur Papæ, & alia committantur Episcopo: sed ex conditione & qualitate ambiguitatis: nempe vt illa de quibus ambigitur, an sint conduentia, subdantur Episcopo: reliqua verò referuntur Papæ. Nos in proximè contrarium dicebamus. Id quod ratio comprobare videtur. Nam si votum, astrictius vinculum est, sit, vt tantam facultatem habeat episcopus vt vniuersa iuramenta, quantum in vota, nisi expressè sint reseruata: Respondeatur, quod quantum ad rigorem rationis, & iuris, non asserit D. Tho. contrarium: sed quantum ad æquitatem, & vt tutius conscientijs consulatur, consuevit ecclesia res magis arduas ad Papæ tribunal deferre. Ad quam, vt habetur de baptismo, & eius

maiores sunt maiores causæ referende. Et ideo nemo hic de verbo ambiguitatis fallatur, vbi enim res iurata, ambigua est, sine expediens, facilius est dispensatio: & ideo committitur episcopo. Quia quantum materia est magis ambigua, tanto est certius, & clarius dispensandum esse. Quando verò res iurata non est ambigua, sed palam est fuisse licitam, maior est ambiguitas, an sit dispensandum, difficilius que adeo est dispensatio: quia re vera id non licet, nisi vbi res maioris commodi superuenit. Et ideo reseruat Papæ. Quæ de causa, vt inter arguendum adnotauit D. Tho. cano. si verò & verum, extra de iureiur. & cano. Abb. de his que vi met. ve cau. si quæst. sexta per totum, & alij complures iuramentorum dispensationes à solo pontifice maxime leguntur fuisse. Et ita præcipuè obseruandum est quando iuramenta sunt hominibus quibus interest. Illa enim nunquam, aut vix vquam, & tunc maxime de causam, sunt relaxanda. Haud enim negauerim, quin episcopus etiam id possit, nisi sint expresse reseruata. Vt sunt iuramenta super statutis collegiorum, scholarum, & ecclesiarum, quæ sunt Papæ, quorum dispensationes sibi reseruat. Ac præcipuè illa, vt D. Tho. hic insinuat, quæ super bonis ecclesiasticarum rerum dispensandis sunt. Hæc enim iuramenta ne facile eadem bona dilapidentur, Papæ solita sunt reseruari: Illa verò iuramenta quæ super beneficijs sunt, licet plenarie ad Papam pertineant, tamen si quis clericus iurauerit non acceptare præbendam, nec ecclesiæ seruire, episcopus vbi expediret reseruit, poterit super eiusmodi iuramentis dispensare, imò & cogere, vt accipiat scilicet Greg. coegit Flor. Archid. accipere episcopatium, vt supra citauimus cano. Floren. dist. 85. Et autem hic apprimè obseruandum, quod sicut de voto dictum est, nemo in iuramentis sine legitima causa dispensare valet. De quibus autem causis, non opus est hic alium meditari tractatū, præter illum, quem de voto libro proximo, quæst. 4. art. 3. scripsimus: vbi eas latè sumè dilucidauimus. Consuevit enim super iuramentis bifariam dispensari. Aut directe aut indirectè. Directè autem, ratione subditæ materiæ, vt modò de rebus beneficijs que ecclesiasticis dicebamus: in quorum dispensationem Papæ plenissima sunt

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

jur potestate, atque adeo facultate in iuramentis dispensandi, quæ in illam materiam seruntur ratione venditionis, aut commutationis eorum. Quocirca in omni iuramento dispensabili dum fit, subintelligitur nisi superiori potestati rationabilis visa fuerit dispensatio: vt patet c. venientes, extra de iureiur. Imò vt de voto dicebamus, quantumcunque quis iuret non petere dispensationem, neque illa vti, potest vbi ratio id planè poposcerit præalato iuramentum patefacere, & si ille voluerit dispensare, potest illa vti: sunt enim huiusmodi iuramenta & facta & fictilia. secundo dispensat ecclesia ex officio propter causam: vt de iuramento coacto dictum est, cuius dispensatio in odium illius fit, qui vim intulit, & vbi quis deceptionem aliquam, vel nimiam sollicitudinem circa consilium iurandi allegaret. Sed in hæc etiam dispensare valet episcopus, Et pariter in odium excommunicatorum, iuramenta quæ illis sunt, relaxantur, vt patet l. 5. q. 6. cano. nos sanctorum, & can. iuratos. Fit denique dispensatio alias ob causas, vt si licentius iurat non recipere doctoratum nisi in tali vniuersitate, & post superuenit causa iusta a libi recipiendi, Papa dispensat, non alius, si statuta sunt illius. In summa, vbi cunque cedit in commune bonum, nisi tertiæ personæ iniuria fiat, legitima esse potest dispensatio. Indirectè verò fit dispensatio, quando subtrahitur materia iuramenti, vt si Papa episcopum functione sua priuat, aut regem regno subditos absoluit, ne iuramento obediens illi amplius teneantur. Et pariter si statuta reuocat, quæ quis iurauit, eo ipso iuramentum nexu iuramenti absoluit. Hæc autem omnia plana sunt. In dubium autem repetere quis impræsentiarum posset, vtum si Papa in iuramento sine causa illegiti imò dispensat, dispensatio teneat, sic vt qui contra iuramentum deinceps fecerit, non sit periuirus? Exempli gratia, si ego iurauit pecuniam debitam creditori meo soluere, quantumvis Papa non me absoluerit possit ab illo debito: quin virtute iustitiæ reddere conuincat, vtum si absque vlla causa dispenset in iuramento, tollatur mihi religionis ratio, qua in super obligaba, vt liber sim à perituro etiam si non soluam. Hoc autem satis lib. 1. discussimus, q. 7. art. 3. in dispensatione legunt: quod post lib. 7. de voto resum

psimus. Et ideo hic citra disputationem respondemus, minimè dispensationem esse validam. In illa enim quæ sunt de iure diuino, & naturali, dispensatio nequiquam cadit. Cum ergo de iure diuino sit, vt qui vouit, reddat, atque adeo quod quis iurauit, quamuis illa vincula ex voluntate voluntatis, vel iurantis nata fuerint nequeunt profectò sine causa tolli. Et multo minus, quando iuramentum fit alteri cui interest vt exèplo proximo modò explicabamus. Nam illi cui pecuniam debeo, non solum id interest, quod illi soluere teneor, verum & modus, quo teneor. Et ideo absque illius præiudicio, vt in principio dicebamus, relaxare Papa illud iuramentum nequit. Quare si id sine vrgentissima causa facere attentaret, relaxatio, nisi fallor, non teneret. Cætera vide in libro superiori de voto.

ARTICVLVS X.

Virum omnibus cuiuscunque conditionis liceat absque discrimine quocunque tempore iurare.

Cum iuramentum actus sit religionis, & nonnunquam necessarius, merito in calce eius disputationis queritur, vtum omnibus id competat, an aliqui ab eo præstando cohibeantur. Ad quod D. Thom. supposita distinctione, tribus conclusionibus respondet. Iuramentum enim & ratione Dei, per quem iuratur, æstimari potest, cui maxima debetur reuerentia, & ex parte iurantis hominis, qui in testimonium suæ veritatis illo indiget. Prima ergo conclusio est ratione prioris considerationis duo hominum genera in solenni iurandi officio iure denotantur: nempe pueri ante annos pubertatis iurare nõ coguntur. Periuiri verò & infames ab eodem officio arcentur. Secunda: Ob eandem reuerentiam iurare in sanctis solènter, nisi à ieiunio fiat non reputatur honestum, vt 2. q. 5. Corin. Papa definiuit can. honestum. Tertia conclusio: Ex secunda ratione prouenit, vt personas egregiæ dignitatis iurare solènter non deceat, quales sunt sacerdotes. Debet enim esse tanta auctoritatis, vt citra iuramentum sit eis adhibenda fides. Vnde 22. q. 4.

Conclò prima.

Secūda, conclus.

Tertia conclus.